

הלאו שבצדקה בא לחזק את המצות עשה, וכל שפטור מהעשה כבר אין עליו איסור לאו⁴².^(I)

(ב) המתפלל פטור מצדקה

המתפלל — דינו כעוסק במצוה ופטור מלתת צדקה⁴³. והנוהגים לקבץ צדקה בעת התפילה וקריאת התורה, שלא כדין הם עושים, מפני שע"ז הם מבטלים את הציבור מתפילה ומלשמוע את קריאת התורה⁴⁴.^(II)

ז. העוסק בצדקה פטור ממצוות אחרות

העוסק בנתינת צדקה פטור ממצוות אחרות, כדין כל עוסק במצוה שפטור ממצוה אחרת⁴⁵.
1234567

הש"ס נדרים לג, ב; קובץ שיעורים בבא בתרא, אות מח קהילות יעקב קידושין, סימן כח (וע"ע במילואים סימן ד).

43. דרך אמונה, פרק י מהלכות מתנות עניים, ציון ההלכה, אות צו.

44. משנה ברורה סימן צב, ס"ק לו. וראה פרק יג סעיף ב. סעיף ב.

45. כך נראה בפשיטות מדברי הפוסקים דלקמן.

42. אמרי בינה שם בתירוץ אחד. ובש"ת מהרי"ל דיסקין, פסקים סימן כד (ד"ה והנה בגוף), הוכיח כן מהא שתיקנו חז"ל שלא לתת לצדקה יותר מחומש ממונו, אע"פ שיש בצדקה לאו, והרי קיי"ל דבדי להימנע מאיסור לאו צריך לתת את כל ממונו. אלא מוכח דהלאו מחזק את העשה, וממילא מובן דבמקום דליכא עשה גם לאו ליכא. וכן כתבו עוד אחרונים: או"ש הלכות יו"ט פרק ג; גליוני

❖ עיונים ❖

(I) עיין בקובץ שיעורים שם שהעיר בזה, דהתינח אם נפרש דבשעה שעוסק במצוה הוא פטור ממש מהמצוה האחרת, וגם אם בכל זאת יקיים את המצוה האחרת לא ייצא בה ידי חובה. אבל אם נאמר דבקי"ם את המצוה האחרת יצא — לא הוי אלא כאנוס מלקיים את המצוה האחרת, וממילא האיסור לאו עדיין רובץ עליו, וא"כ כיצד יהיה פטור ממצות צדקה. ויש להעיר, דלכאורה אף אם נאמר שגדר הפטור אינו אנוס אלא פטור ממש, מ"מ בדיעבד אם קיים את המצוה האחרת יצא ידי חובתו; דאף שהוא פטור, מ"מ הגבירא נחשב לבר חיובא. ואכמ"ל.

(II) יש לדון בהפסקות שבין פרקי התפילה, כגון כשמחכים שיסיים השליח ציבור — אם חייב אז לתת צדקה. ואולי יש זכר לדבר משיטת הר"ן (דפסקינן כוותיה, כמבואר בבה"ל, סימן לח, ד"ה אם צריך לטרוח), דעוסק במצוה פטור ממצוה גם באפשר לקיים שניהם, לפי שכל שעוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו תורה לטרוח לקיים מצוה אחרת, ואע"פ שאפשר לו. [ולכן המשמר את המת פטור מתפילין ומק"ש ומכל המצוות, אע"פ שיכול אז לקיים כמה מצוות. וכן החופר קבר פטור מכולן אע"פ שנת מעט, מפני שגם בעת המנוחה הוא חשיב כעוסק במצוה, שע"ז יתחזק כוחו לשמור ולחפור.] ולפי"ז, גם בהפסקות בין קטעי התפילה כל שהוא מהרהר בעניני התפילה פטור מהמצוה, שגם ההפסקות הם חלק מהתפילה. ולכן אע"פ שבפועל הוא יכול לקיים מצות צדקה, הרי הוא בכלל הפטור של עוסק במצוה, שהכל בכלל תפילה. אך שוב ראיתי בספר נזר החיים הלכות מתנות עניים, פרק י, אות קח, בשם הגר"ח קניבסקי, שייתכן שרק אם מתפלל ממש פטור מצדקה. ועדיין יש לדון בגוונא שהוא עוסק במחשבת התפילה ואף שאינו מתפלל ממש, האם אז כן חשיב עוסק במצוה.